

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Contactpersoon	Telefoonnummer
Lisette de Wind	+5999 4619081
Datum	E-mail
12 februari 2020	info@cft.cw
Ons kenmerk	Uw kenmerk
Cft 202000019	
Pagina	Bijlage
1/5	-
Onderwerp	
Reactie vierde uitvoeringsrapportage 2019 openbaar lichaam Bonaire	

Geachte heer Rijna,

Het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) heeft op 30 januari jl. de vierde uitvoeringsrapportage (UR) over het begrotingsjaar 2019 van het openbaar lichaam Bonaire (OLB) ontvangen. Conform de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) dient de vierde UR uiterlijk 31 januari ingediend te worden, de UR is dus tijdig bij het Cft aangeleverd.

In weerwil van het advies van het Cft, heeft het OLB geen begrotingswijziging (BW) ingediend op basis van de derde UR 2019. Hierbij ontvangt u de reactie van het Cft op de ingediende vierde UR.

Begrotingsuitvoering

Het OLB presenteert in de vierde UR circa USD 89,3 miljoen aan baten en USD 80,2 miljoen aan lasten. Het voorlopige resultaat over 2019 is derhalve circa USD 9,1 miljoen positief.

De goedgekeurde begroting 2019 ging uit van USD 73,6 miljoen aan zowel baten als lasten en een nihil saldo. De hogere realisatie en het overschot op de begroting zijn als volgt te verklaren:

	In USD miljoenen
Begrote lasten 2019 (goedgekeurde derde BW)	73,6
Tegenboeking voor in het vierde kwartaal ontvangen bijzondere uitkeringen (nog niet in de begroting verwerkt)	12,3
Onderbesteding reguliere lasten	-5,7
Realisatie lasten	80,2
Begrote baten 2019 (goedgekeurde derde BW)	73,6
In het vierde kwartaal ontvangen bijzondere uitkeringen (nog niet in de begroting verwerkt)	12,3
Hogere baten dan begroot	3,4
Realisatie baten	89,3
Resultaat	9,1

Nog niet alle informatie over de begrotingsuitvoering 2019 is beschikbaar. Zo dient het OLB de voorziening voor dubieuze debiteuren nog te berekenen. De jaarrekening zal het definitieve resultaat tonen.

In onderstaand overzicht zijn de overschotten in 2019 per kwartaal in beeld gebracht.

	Eerste UR	Tweede UR	Derde UR	Vierde UR
(in miljoenen USD)	11,3	11,2	11,7 ¹	9,1

Het OLB had het positieve resultaat over 2019 kunnen voorzien. In meerdere adviezen van het Cft is het OLB verzocht om de baten en lasten realistisch te begroten en waar nodig tijdig aanpassingen in de begroting aan te brengen. Onlangs nog in de reactie op de derde UR heeft het Cft geadviseerd het toen al verwachte surplus voor 2019 conform artikel 22 van de Wet FinBES in een begrotingswijziging te verwerken. U heeft hieraan niet voldaan.

Het Cft constateert nu al meerdere jaren positieve jaarresultaten terwijl de begroting uitgaat van een nihil saldo. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de jaarrekeningsaldo's tussen 2015 en 2019.

¹ Na correctie van de baten met de reeds geboekte vrije uitkering vierde kwartaal.

<i>(in miljoenen USD)</i>	2015	2016	2017	2018	2019²
Baten	67,9	53,3	58,6	64,0	89,3
Lasten	64,4	51,1	56,1	51,3	80,2
Resultaat	3,5	2,2	2,5	12,7	9,1

Hieruit blijkt dat uw begrotings- en planning systematiek niet op orde is. Het Cft acht dit - mede gelet op het budgetrecht van de eilandsraad - problematisch. Het Cft benadrukt dan ook het belang om het begrotingsproces en de verantwoordingscyclus van het OLB te verbeteren.

Het Cft adviseert u om de eilandsraad voor te stellen om bij de vaststelling van de jaarrekening 2019, het overschot van 2019 geheel of partieel, te herbestemmen voor nieuwe beleidsvoornemens.

Baten

De baten over 2019 bedragen USD 89,3 miljoen en bestaan uit de vrije uitkering (USD 28,7 miljoen), bijzondere uitkeringen (USD 31,3 miljoen), belastingopbrengsten (USD 12,6 miljoen), reserveringen (USD 8,1 miljoen)³, overige goederen en diensten (USD 5,6 miljoen) en huren en pachten (USD 3,0 miljoen).

Lasten

De lasten in 2019 bedragen USD 80,2 miljoen. De lasten bestaan voornamelijk uit reserveringen⁴ (USD 30,1 miljoen), salarissen en sociale lasten (USD 18,8 miljoen), overige goederen en diensten (USD 16,6 miljoen) en subsidies (USD 9,4 miljoen).

Personeelskosten

Het overzicht van personeel toont per eind december 2019 350 fte in dienst van het OLB en 21 ingehuurd krachten. In het vierde kwartaal zijn acht vacatures ingevuld en twee werknemers uit dienst getreden. Ondanks de invulling van vacatures is er een onderbenutting van USD 2,8 miljoen. In de begroting was 343 fte voor USD 21,6 miljoen geraamd. Gerealiseerd zijn 350 fte voor USD 18,8 miljoen (exclusief lasten voor externe inhuur). Het Cft adviseert u bij de eerstvolgende begroting 343 fte te ramen voor een corresponderend bedrag dat lager is dan USD 18,8 miljoen.

Over 2019 is het resultaat USD 9,1 miljoen positief. Circa USD 3 miljoen is te verklaren door foutieve raming van personeelslasten. Het Cft benadrukt nogmaals het belang van het realistisch begroten van de personeelslasten en verzoekt u dit bij de eerstvolgende begroting te doen.

---

² Vierde kwartaalcijfers 2019.

³ Tegenboeking voor de aangewende bijzondere uitkeringen (lasten).

⁴ Tegenboeking voor de ontvangen bijzondere uitkeringen (baten).

Ook bij externe inhuur is in 2019, net als in voorgaande jaren, een onderbesteding te constateren. In de begroting is hiervoor USD 1,4 miljoen opgenomen. Hiervan is slechts USD 0,6 miljoen besteed. Het Cft vraagt uw aandacht hiervoor en geeft hierbij in overweging de middelen in te zetten voor het behalen van de doelstellingen uit het met Nederland overeengekomen bestuursakkoord.

Bijzondere uitkeringen

Het OLB heeft in 2019 USD 35,4 miljoen ontvangen aan bijzondere uitkeringen van diverse Nederlandse ministeries, waarvan circa USD 12,3 miljoen in het vierde kwartaal. In 2019 heeft het OLB slechts USD 8,1 miljoen van deze bijzondere uitkeringen aangewend. Het Cft vraagt uw aandacht voor het uitvoeren van de projecten waarvoor middelen beschikbaar zijn gesteld. Ook adviseert het Cft u om de middelen die bestemd zijn voor meerjarige projecten, overeenkomstig te boeken in de meerjarige begroting.

In de reactie van het Cft op de derde UR werd u verzocht om in de vierde UR een toelichting te geven bij alle bijzondere uitkeringen die sinds begin 2018 geen bestedingen kennen en hoe het OLB daarmee omgaat. Deze toelichting is niet opgenomen in de UR. Het Cft verzoekt u deze toelichting alsnog te verstrekken.

Liquiditeit

De liquiditeitspositie van het OLB bedraagt conform het Geïntegreerd Middelenbeheer (GMB) ultimo december 2019 USD 46,5 miljoen. Van de totale liquide middelen is USD 30,5 miljoen bestemd voor bijzondere uitkeringen en USD 16 miljoen vrij besteedbaar. Dit is een toename ten opzichte van de stand per ultimo september 2019 van USD 11,1 miljoen.

De totale vorderingen op de balans bedragen USD 12,2 miljoen per ultimo december 2019 en zijn met USD 9,3 miljoen afgenomen ten opzichte van de stand per eind september 2019. Deze mutatie betreft voornamelijk de ontvangst van de vrije uitkering over het vierde kwartaal.

Uit het aangeleverde liquiditeitenoverzicht blijkt dat – ondanks de inhuur van een deurwaarder – het totaal van de lang openstaande (belasting)vorderingen niet significant zijn afgenomen. Het Cft verneemt graag bij de volgende rapportage welke maatregelen het OLB heeft genomen voor het innen van deze (belasting)vorderingen. Hierbij kan mogelijk gedacht worden aan het inhuren of in dienst nemen van extra deurwaarders.

Financieel beheer

Met de UR is een toelichting aangeleverd over de lopende projecten voor de verbetering van het financieel beheer. Het OLB rapporteert hierin met name over de aanbevelingen⁵ van de accountant ten aanzien van de belastinginning en -registratie en de status van de projecten om deze aanbevelingen te implementeren.

---

⁵ De externe accountant heeft bij zijn controle over de jaarrekening 2018 35 risico's geïdentificeerd, waarvan 20 betrekking hebben op het belasting proces.

Kenmerk
Cft 202000019
Blad
5/5

Uit de rapportage blijkt dat er stappen zijn gezet in de uitvoering van de projecten, maar dat deze niet voldoende zijn voor de verbetering van het financieel beheer.

In het vierde kwartaal 2019 heeft het OLB het plan van aanpak financieel beheer 2.0 (verbeterplan) aangevuld met een routekaart. Het verbeterplan is gericht op een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021. Dit is ook opgenomen in het bestuursakkoord. Het verbeterplan gaat uit van zes te behalen doelstellingen in 2020. De met de vierde UR aangeleverde rapportage voorziet echter alleen in een toelichting over twee van de zes doelstellingen. In lijn met de afspraken in het bestuursakkoord verwacht het Cft een gedegen toelichting over de voortgang van alle zes doelstellingen.

Op basis van de door u aangeleverde informatie in de UR constateert het Cft voor wat betreft het financieel beheer geen zichtbare verbetering in 2019. Het behalen van een goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2021 komt hiermee in de gevarenzone. Graag verneemt het Cft welke maatregelen u zult nemen om dit alsnog te realiseren.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire